

УДК 339.5:338.46

DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2026-3-9>

ВПЛИВ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ФАКТОРІВ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ МІЖНАРОДНОГО РИНКУ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

О. С. ЛЕВІЩЕНКО

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3704-5352>

В. М. МУЛЕНКО

доктор філософії (PhD) з економіки,
старший викладач кафедри економіки;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0950-6449>

Н. О. РЕДЬКО

старший викладач кафедри економіки,
Національний транспортний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3411-6218>

Анотація. Метою статті є аналіз впливу макроекономічних факторів на управління конкурентоспроможністю міжнародного ринку послуг України, а також окреслення перспективних напрямів його розвитку. **Методика дослідження.** Досягнення поставленої у статті мети здійснено за допомогою таких методів дослідження: порівняльного аналізу, структурного аналізу, кореляційного аналізу, графічного аналізу. **Результати.** На основі аналізу виявлено скорочення частки послуг у міжнародній торгівлі України, структурне зростання знаннєємних послуг, сильний позитивний зв'язок експорту послуг із ВВП і цифровізацією та помірний негативний – з інфляцією і девальвацією. **Практична значущість результатів дослідження** полягає у можливості їх використання органами державної влади при формуванні політики розвитку міжнародної торгівлі послугами, а також підприємствами сфери послуг під час розроблення стратегій виходу на міжнародні ринки.

Ключові слова: міжнародний ринок послуг, міжнародна торгівля послугами, макроекономічне середовище, управління конкурентоспроможністю, цифровізація, експорт послуг, структурна трансформація, ІКТ-послуги.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. В умовах постіндустріального етапу розвитку суспільства сфера послуг перетворилась на один з ключових чинників економічного зростання національної економіки. Сфера послуг створює переважну частину ВВП розвинутих країн світу, у сфері послуг зайнята переважна частка економічно активного населення розвинених країн, а міжнародна торгівля послугами не лише є джерелом валютних надходжень до національних економік, але й стає перспективним напрямком спеціалізації та посилення конкурентних позицій країни в системі глобального поділу праці. Посилення ролі сфери послуг у функціонуванні національної економіки зумовлює високий рівень її чутливості до змін макроекономічного середовища і створює необхідність аналізу впливу макроекономічних факторів на трансформацію міжнародного ринку послуг країни та управління його конкурентоспроможністю. Актуальним дане завдання є для України,

яка, перебуваючи в умовах повномасштабної війни, що супроводжується значною макроекономічною нестабільністю, структурною трансформацією економіки та необхідністю післявоєнного відновлення, потребує пошуку ефективних механізмів забезпечення економічного відновлення та нових джерел економічного зростання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В сучасній економічній літературі питання впливу макроекономічних факторів на конкурентоспроможність міжнародного ринку послуг України розглядається опосередковано. Зокрема, Тоцька О. [1, 2], Шолом А., Коваленко Р. [3], Власенко І., Сіренко С. [4] аналізують сучасні тенденції розвитку міжнародної торгівлі послугами України, приділяючи окрему увагу торгівельним відносинам з ЄС. Водночас, незважаючи на ґрунтовний аналіз структурних змін міжнародної торгівлі послугами України, в роботах вказаних авторів вплив макроекономічних факторів на управління конкурентоспроможністю чи трансформацію міжнародного ринку послуг розглядається фрагментарно.

Бондар Н. [5], Wyszowska-Kuna J. [6], Torrejon-Flores F., Garcia-Solanes J., Castrillo-Carreira P. [7] в своїх працях досліджують теоретичні та прикладні аспекти конкурентоспроможності сфери послуг, зокрема конкурентні переваги, міжнародну конкурентоспроможність, роль інформаційних, комп'ютерних та телекомунікаційних послуг, а також вплив інтеграції до ЄС на конкурентоздатність української сфери послуг. Однак у наведених дослідженнях конкурентоспроможність сфери послуг пов'язується насамперед із розвитком цифрових технологій та інтеграцією до міжнародних ринків, а кількісне оцінювання впливу макроекономічних факторів на конкурентоспроможність міжнародного ринку послуг України залишається недостатньо розробленим.

Шолом А., Шинкаренко О. [8], Blank S., Egger P., Merlo V., Wamser G. [9], Sinha Roy A., Aditya A., Chattopadhyay S. [10] досліджують аспекти впливу макроекономічного середовища та цифровізації на управління конкурентоспроможністю сфери послуг. Однак зазначені дослідження носять здебільшого теоретичний характер і не включають аналіз трансформації українського ринку послуг під впливом макроекономічних факторів.

Таким чином, незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених окремим аспектам розвитку міжнародної торгівлі послугами, питання комплексного оцінювання впливу макроекономічних факторів на трансформацію міжнародного ринку послуг України та управління його конкурентоспроможністю залишається недостатньо висвітленими, що зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є оцінювання впливу макроекономічних факторів на управління конкурентоспроможністю міжнародного ринку послуг України та визначення перспектив його розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сфера послуг України наразі функціонує в умовах численних викликів, зумовлених війною. За даними Платіжного балансу, за період 2015–2025 років частка торгівлі послугами у зовнішньоторговельному обороті України загалом демонструвала тенденцію до скорочення: з 24,25% в 2015 році до 23,62% в 2025 році [11]. Винятком став 2022 рік, коли внаслідок початку повномасштабної війни на території України, яка зумовила різке скорочення обсягів торгівлі товарами та менш суттєве зменшення міжнародної торгівлі послугами, частка торгівлі послугами в структурі зовнішньоторговельного обороту України зросла до 31,67% [11].

В 2015–2025 роках, відповідно до даних Платіжного балансу, експорт послуг України, в середньому, не демонстрував стабільної тенденції [11]. Динаміка експорту демонструвала стабільне зростання в 2015–2019 роках (експорт послуг зріс на 40,37%), спадом в періоди пандемії та початку повномасштабного вторгнення, а також частковим відновленням у період 2022–2024 років (ріст склав 5,19%). Варто відмітити, що спад в експорті послуг був значно меншим, ніж в торгівлі товарами (експорт товарів скоротився на 35,28%), що було зумовлено високою гнучкістю підприємств сфери послуг та швидким відновленням їх діяльності після початкового шоку. Загалом за період 2015–2025 років експорт послуг збільшився на 27,14%: з 12,44 млрд. дол. в 2015 році до 15,82 млрд. дол. в 2025 році. Середній темп приросту був додатним і складав 2,4% на рік (рисунк 1).

За даними Платіжного балансу, імпорт послуг за період 2015–2025 років також не продемонстрував стабільної тенденції: після зростання в 2015–2019 роках (зростання на 38,47%) та скорочення в 2020 році (зменшення на 28,96%), в 2022 році, внаслідок початку повномасштабних

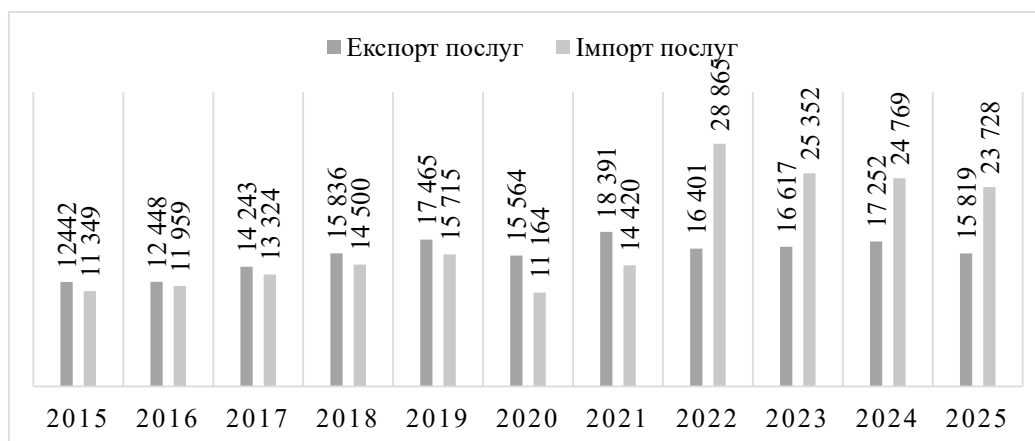

Рис. 1. Динаміка міжнародної торгівлі послугами України у період 2015–2025 років, млрд дол. США

Джерело: складено авторами за даними [11]

військових дій різко зріс попит з боку України на імпорتنі послуги, в результаті чого імпорт послуг подвоївся [11]. З 2023 по 2025 роки імпорт послуг поступово зменшувався – в 2025 році він був на 17,8% меншим порівняно з 2023 роком. Загалом, за досліджуваний період, імпорт послуг зріс з 11,35 млрд. дол. в 2015 році до 23,73 млрд. дол. в 2025 році, що призвело до переходу сальдо торгівлі послугами від позитивного значення в 2015–2021 роках до від’ємного значення з 2022 року [11].

Протягом 2015–2025 років відбулись суттєві трансформації структури міжнародної торгівлі послугами України (таблиця 1): в експорті послуг в 2015–2019 роках переважали транспортні послуги, а з 2020 року провідне місце посіли телекомунікаційні, комп’ютерні та інформаційні послуги (ІКТ-послуги), частка яких зросла з 16,92% в 2015 році до 43,05% в 2025 році. Частка транспортних послуг протягом досліджуваного періоду зменшилась до 15,53%, тоді як питома вага інших ділових послуг зросла до 19,15% в 2025 році [11].

Таким чином можна зробити висновок про суттєву структурну трансформацію міжнародної торгівлі послугами України. З 2020 року структура експорту змістилась у бік знаннєсміх послуг, зокрема, телекомунікаційних, комп’ютерних та

інформаційних послуг, одночасно зі зменшенням частки транспортних послуг. Подібні тенденції лише посилюються після початку повномасштабної війни, коли, крім подальшого нарощення обсягів експорту ІКТ-послуг, спостерігалось зростання експорту інших ділових послуг, таких як професійні послуги та консультаційні послуги з управління, а також технічні послуги, послуги з торгівлі тощо. Водночас, з початком повномасштабної війни, скоротилась частка послуг переробки матеріальних ресурсів, яка традиційно була досить суттєвою складовою міжнародної торгівлі послугами України (частка цих послуг зменшилась з 8,66% в 2015 році до 5,3% в 2025 році).

Подібні структурні зміни не в останню чергу були зумовлені макроекономічними диспропорціями, які посилювались в економіці України з початком повномасштабної війни в 2022 році. Ключові макроекономічні показники стали факторами, які значною мірою вплинули на структуру сфери послуг і конкурентоспроможність вітчизняного сектору на світовому ринку.

До ключових макроекономічних факторів, які визначають розвиток міжнародної торгівлі послугами, можна віднести економічне зростання, інфляцію, валютну стабільність, стан ринку праці, якість інституційного середовища та рівень цифровізації. Ріст ВВП стимулює зростання реальних

Таблиця 1

Динаміка структури експорту послуг України в 2015–2025 роках

Експорт послуг		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Всього	млрд дол.	12,44	12,45	14,24	15,84	17,47	15,56	18,39	16,4	16,62	17,25	15,82
	%	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Транспортні послуги	млрд дол.	5,32	5,35	5,92	5,95	6,25	5,09	4,76	3,54	3,78	4,12	2,46
	%	42,77	42,96	41,58	37,57	35,80	32,70	25,88	21,57	22,76	23,86	15,53
Послуги з переробки	млрд дол.	1,08	1,13	1,42	1,7	1,64	1,35	1,54	1,04	0,82	0,81	0,84
	%	8,66	9,05	9,96	10,72	9,39	8,70	8,36	6,32	4,96	4,67	5,30
Послуги, пов’язані з подорожами	млрд дол.	1,08	1,08	1,26	1,45	1,62	0,36	0,95	0,77	0,86	1,05	1,23
	%	8,70	8,66	8,85	9,12	9,28	2,29	5,17	4,72	5,16	6,07	7,77
Фінансові послуги	млрд дол.	0,19	0,08	0,15	0,15	0,17	0,13	0,1	0,18	0,3	0,35	0,35
	%	1,53	0,67	1,05	0,93	0,94	0,84	0,56	1,12	1,79	2,05	2,19
ІКТ- послуги	млрд дол.	2,11	2,31	2,76	3,47	4,33	5,18	7,11	7,5	6,88	6,61	6,81
	%	16,92	18,56	19,38	21,93	24,80	33,29	38,64	45,74	41,43	38,31	43,05
Інші ділові послуги	млрд дол.	1,81	1,64	1,96	2,26	2,6	2,69	3,07	2,55	2,96	3,25	3,03
	%	14,52	13,20	13,78	14,30	14,86	17,25	16,71	15,52	17,80	18,86	19,15
Інші послуги	млрд дол.	0,86	0,86	0,77	0,86	0,86	0,77	0,86	0,8	1,02	1,07	1,11
	%	6,90	6,91	5,39	5,42	4,92	4,94	4,68	5,02	6,11	6,18	7,00

Джерело: складено авторами за даними [11]

доходів населення та бізнесу, що зумовлює збільшення попиту на послуги, зокрема на імпортні, і водночас стимулює пропозицію послуг на міжнародному ринку з боку вітчизняних підприємств. Варто зазначити, що зміни в динаміці міжнародної торгівлі відображаються на ВВП – нарощення експорту збільшує валютні надходження до країни, що призводить до загального зростання рівня доходів підприємств і, як наслідок, до збільшення ВВП.

Висока інфляція зазвичай призводить до зростання собівартості послуг, що зменшує здатність вітчизняних послуг ефективно конкурувати за ціною на міжнародних ринках.

Валютний курс має двоякий вплив на міжнародну торгівлю послугами: з одного боку, знецінення національної валюти зменшує вартість послуг порівняно з конкурентами, що підвищує цінову конкурентоспроможність; з іншого боку, девальвація підвищує валютні ризики, ускладнює довгострокове планування, знижує довіру інвесторів, що негативно впливає на функціонування сфери послуг і, як наслідок, на міжнародну торгівлю ними.

Безробіття та зміни на ринку праці негативно впливає на конкурентні позиції країни, адже високе безробіття зумовлює зниження купівельної спроможності населення, стимулює трудову міграцію та зменшення попиту на імпортні послуги. Водночас, за рахунок ефективної зовнішньоекономічної діяльності, підприємства-виробники послуг отримують можливості для розширення власного виробництва і залучення додаткових трудових ресурсів, що позитивно вплине на загальний рівень зайнятості і зумовить скорочення рівня безробіття.

Інституційне середовище задає «правила гри» на ринку, тому його прозорість та ефективність є одним з ключових факторів забезпечення ефективності міжнародної торгівлі послугами. Крім того, якість інституційного середовища значною мірою впливає на інвестиційний клімат країни та її інвестиційну привабливість.

Цифровізація економіки на сучасному етапі економічного розвитку є однією з ключових складових макроекономічного середовища, яка впливає на трансформацію галузевої структури, появу нових бізнес-моделей та цифрову інфраструктуру. Цифровізація дозволяє нарощувати експорт послуг за рахунок перенесення процесу надання окремих їх видів в цифровий простір. Водночас, розвиток міжнародної торгівлі послугами стимулює інноваційну діяльність та створює передумови для інтенсифікації цифровізації.

Таким чином можна зробити висновок, що ключові показники макроекономічного середовища безпосередньо впливають на функціонування міжнародного ринку послуг країни. Проте варто зауважити, що вплив є двостороннім і взаємним, адже стан сфери послуг та результати її зовнішньоекономічної діяльності призводять до зрушень в макросередовищі. В свою чергу, і макросередовище, і особливості міжнародної торгівлі послугами, значною мірою впливають на конкурентні позиції країни на світовому ринку послуг, формування її конкурентних переваг та створення передумов для подальшого економічного зростання і розвитку. На основі узагальнення теоретичних положень і результатів проведеного аналізу запропоновано концептуальну модель, яка відображає взаємозв'язки між макроекономічним середовищем, міжнародним ринком послуг України та конкурентними позиціями країни на світовому ринку послуг (рисунком 2).

Для комплексного оцінювання впливу макроекономічних показників на конкурентоспроможність міжнародного ринку послуг України доцільним є проведення кореляційного аналізу. В якості результуючого показника для аналізу обрано обсяг експорту послуг України, вибір якого обумовлений тим, що конкурентоспроможність на міжнародному ринку проявляється через здатність країни успішно реалізовувати послуги на зовнішніх ринках та нарощувати обсяги їх експорту. Тому зростання експорту може свідчити про під-

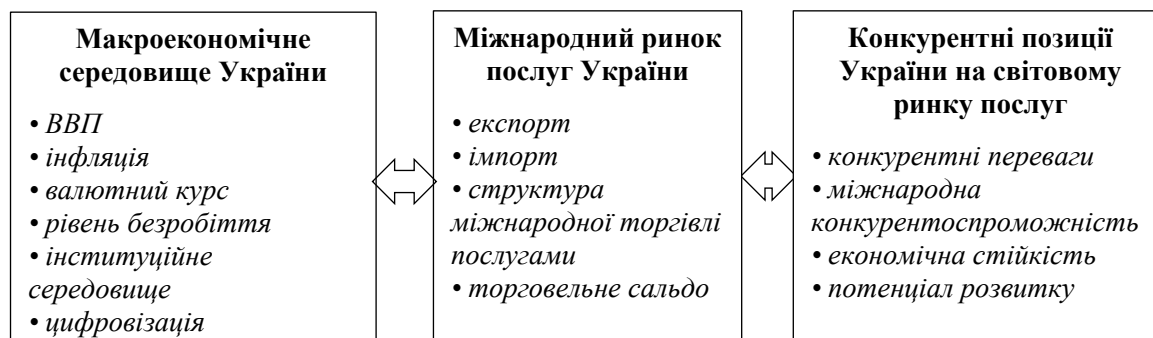

Рис. 2. Концептуальна модель взаємозв'язків між макроекономічним середовищем, міжнародним ринком послуг України та конкурентними позиціями країни на світовому ринку послуг

Джерело: сформовано авторами

вищення міжнародного попиту на українські послуги, розширення присутності на зовнішніх ринках та посилення конкурентних позицій національних постачальників. Таким чином, експорт послуг розглядається як емпіричний індикатор конкурентоспроможності, що відображає результат сукупного впливу макроекономічних факторів. Для репрезентації макроекономічних факторів було відібрано показники, що найбільш повно характеризують кожен окремий фактор: показник ВВП на душу населення, значення індексу споживчих цін, темпи девальвації гривні, рівень безробіття, частка ІКТ-послуг в структурі експорту, Індекс якості врядування (таблиця 2).

Результати кореляційного аналізу показали наявність сильного позитивного зв'язку між результируючим показником і ВВП та часткою ІКТ-

послуг в експорті, помірного негативного зв'язку з показниками інфляції та девальвації національної валюти, слабкого зв'язку з рівнем безробіття та якістю врядування (таблиця 3). Отримані результати характеризують загальні тенденції та не претендують на встановлення причинно-наслідкових залежностей.

Сильний позитивний зв'язок між експортом послуг та зміною ВВП може бути пояснений тим, що зростання економіки країни збільшує виробничі можливості, інвестиції в людський капітал та інфраструктуру, що сприяє нарощуванню експорту послуг. Сильний позитивний зв'язок з часткою ІКТ-послуг також цілком відповідає реальній ситуації в Україні, адже саме ІТ-сектор був головним драйвером експорту послуг протягом останніх років.

Таблиця 2

Основні макроекономічні показники України в 2015–2025 роках

Фактор	Показник	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
ВВП	ВВП на душу населення (GDP), дол. США	2094,5	2158,5	2604,3	3059,1	3619,9	3709,8	4775,9	4199,7	5139,6	5391,6	5865,9
Інфляція	Індекс споживчих цін (CPI),	143,3	112,4	113,7	109,8	104,1	105,0	110,0	126,6	105,1	112,0	108,0
Валютна стабільність	Девальвація гривні відносно дол. США (DR), %	150,8	112,2	104,5	99,3	85,5	119,4	96,5	134,1	103,9	110,6	100,8
Стан ринку праці	Рівень безробіття (U), %	9,1	9,3	9,5	8,8	8,2	9,5	9,8	24,5	19,1	13,1	11,6
Рівень цифровізації	Частка ІКТ-послуг в експорті (ICT), %	16,92	18,56	19,38	21,93	24,80	33,29	38,64	45,74	41,43	38,31	43,05
Інституційне середовище	Індекс якості врядування (WGI)	40,6	41,3	41,9	44,3	44,1	43,9	43,5	39	40,1	39,7	40,5
Експорт послуг (E), млрд дол.		12,44	12,45	14,24	15,84	17,47	15,56	18,39	16,4	16,62	17,25	15,82

Джерело: розроблено авторами на основі [12–14]

Таблиця 3

Оцінка впливу макроекономічних факторів на обсяги експорту послуг України

Фактор	Сила зв'язку	Тип зв'язку	Коефіцієнт кореляції
ВВП	дуже сильний	позитивний	0,751
Рівень цифровізації	сильний	позитивний	0,680
Валютна стабільність	помірний	негативний	-0,571
Інфляція	помірний	негативний	-0,537
Стан ринку праці	слабкий	позитивний	0,261
Інституційне середовище	слабкий	позитивний	0,191

Джерело: розраховано авторами

Помірний негативний зв'язок між експортом послуг та рівнем інфляції пояснюється тим, що висока інфляція погіршує макроекономічну стабільність і може знижувати конкурентоспроможність експорту. Негативний зв'язок з девальвацією можна пояснити тим, що значні хвилі девальзації збігалися з кризовими періодами, тому кореляція більше відображає загальний ефект макроекономічної нестабільності.

Результати аналізу дозволяють визначити ключові загрози, з якими зіштовхнувся міжнародний ринок послуг України на сучасному етапі. Найбільшою загрозою є повномасштабна війна, яка негативно впливає на макросередовище в цілому, знижує інвестиційну привабливість країни, погіршує логістичні можливості, ускладнює функціонування підприємств та формування довгострокових контрактів із міжнародними партнерами. Військовий ризик також призвів до міграції населення і, як наслідок, до зниження кількості кваліфікованих кадрів.

Загальна макроекономічна нестабільність також виступає суттєвим чинником негативного впливу. Кореляційний аналіз показав наявність помірного негативного зв'язку між міжнародною торгівлею послугами України і коливанням валютного курсу та інфляційними процесами. Це пояснюється тим, що дані фактори негативно відображаються на фінансовій стійкості підприємств сфери послуг, ускладнюють довгострокове планування та зменшують конкурентні можливості українських експортерів.

Крім того, наявність регуляторних бар'єрів, тривалі адміністративні процедури, недостатній рівень захисту прав інвесторів, окремі прояви корупції та інші вияви недостатньої інституційної ефективності, обмежують можливості інтеграції України до глобальних ринків послуг.

Незважаючи на визначені загрози, Україна зберігає конкурентні позиції на міжнародному ринку послуг, насамперед в секторах, діяльність яких базується на висококваліфікованому людському капіталі та сучасних цифрових технологіях. Значна частка експорту ІКТ-послуг свідчить про наявність стійких конкурентних позицій навіть в умовах економічної нестабільності. Таким чином, можна стверджувати, що високий рівень розвитку ІТ-сектора став однією з конкурентних переваг України на світовому ринку послуг.

Вагомим фактором управління конкурентоспроможністю сфери послуг України виступає достатньо високий рівень людського капіталу. Хоча міграція після початку повномасштабної війни і призвела до відчутного відтоку трудових ресурсів, Україна все ще має значний кадровий потенціал у сферах інформаційних технологій, інжинірингу, освіти, консалтингу та креативних індустрій, а також розвинуту систему освіти для

підготовки кваліфікованих кадрів. Крім того, вартість праці українських фахівців є відносно нижчою порівняно з країнами Європейського Союзу, що забезпечує цінову конкурентоспроможність українських експортерів.

Швидкі та ефективні процеси цифровізації державного управління та розбудови цифрової інфраструктури є вагомими факторами забезпечення конкурентоспроможності міжнародного ринку послуг України, адже вони сприяють зменшенню трансакційних витрат та підвищенню ефективності надання послуг.

Враховуючи вплив макроекономічних факторів на міжнародну торгівлю послугами та трансформацію міжнародного ринку послуг України, перспективи подальшого розвитку цього ринку значною мірою визначатимуться здатністю економіки забезпечити макроекономічну стабільність, підтримувати економічне зростання та стимулювати розвиток високотехнологічних секторів.

Забезпечення економічного зростання створює передумови для розширення внутрішнього попиту, нарощування інвестицій у людський капітал, модернізації цифрової та транспортної інфраструктури, а також підвищення продуктивності підприємств сфери послуг. В свою чергу, підвищення продуктивності сфери послуг посилюватиме позиції українських компаній на світовому ринку послуг, що сприятиме покращенню макроекономічного середовища і, як наслідок, забезпечуватиме подальше економічне зростання.

Сектор ІКТ-послуг на сьогодні є одним з основних факторів управління конкурентоспроможністю України на міжнародному ринку послуг, про що свідчить значна частка ІКТ-послуг у структурі експорту та встановлений сильний позитивний статистичний зв'язок між нею та обсягами експорту послуг. Тому перспективними напрямками забезпечення посилення конкурентоспроможності сфери послуг України є підтримка експорту цифрових послуг, розвиток програмної інженерії, штучного інтелекту, хмарних технологій, кібербезпеки, аналізу великих даних та інших видів високотехнологічних послуг із високою доданою вартістю.

Забезпечення загальної макроекономічної стабільності також є умовою подальшого розвитку міжнародної торгівлі послугами. Виявлений в результаті аналізу помірний негативний вплив інфляції та девальзації національної валюти свідчить про доцільність реалізації та активізації державної політики стримування інфляційних процесів, підтримки прогнозованої валютної динаміки та подолання невизначеності макроекономічного середовища. Макроекономічна стабільність сприятиме підвищенню довіри іноземних партнерів і створенню сприятливіших умов для укладання довгострокових контрактів у сфері послуг.

Водночас виявлений в результаті аналізу слабкий кореляційний зв'язок між експортом послуг і показниками безробіття та якості врядування свідчить про переважно опосередкований і довгостроковий характер їх впливу на сферу послуг. В зв'язку з цим, важливими напрямками економічної політики залишаються продовження інституційних реформ, цифровізації державних послуг та вдосконалення регуляторного середовища.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. Макроекономічні фактори безпосередньо впливають на управління конкурентоспроможністю міжнародного ринку послуг України. За результатами кореляційного аналізу встановлено наявність сильного позитивного статистичного зв'язку між експортом послуг як індикатором конкурентоспроможності та показниками економічного зростання і цифровізації, тоді як інфляція та девальвація національної валюти характеризуються помірним негативним зв'язком. Водночас показники ринку праці та ефективності урядування мають слабший статистичний зв'язок, проте залишаються важливими складовими формування сприятливого середовища для розвитку міжнародної торгівлі послугами. Отримані результати дозволяють зробити висновки, що міжнародний ринок послуг України трансформується під впливом воєнних викликів, макроекономічної нестабільності та структурних змін у

економіці. Водночас розвиток ІКТ-послуг і високий рівень людського капіталу формують ключові конкурентні переваги України на світовому ринку послуг.

У зв'язку з цим, посилення конкурентоспроможності міжнародного ринку послуг України потребує забезпечення макроекономічної стабільності, розвитку людського капіталу, модернізації цифрової інфраструктури, стримування інфляційних процесів, підтримання прогнозованої валютної політики та стимулювання експорту високотехнологічних послуг, насамперед у сферах програмної інженерії, штучного інтелекту, хмарних технологій, кібербезпеки та аналізу великих даних. Реалізація вказаних заходів дозволить подолати негативний вплив макроекономічної нестабільності, забезпечити зростання та розвиток сфери послуг України, що, в свою чергу, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності країни на світовому ринку послуг та створить передумови для забезпечення стійкого економічного зростання.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленні аналізу впливу макроекономічних факторів на конкурентоспроможність міжнародного ринку послуг України шляхом розширення переліку факторів за рахунок інституційних, інноваційних, геополітичних та безпекових чинників, а також проведення порівняльного аналізу з країнами, що мають з Україною подібні умови розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тоцька О.Л. Фінансові перспективи зовнішньої торгівлі послугами України з країнами Східної Європи. *Вісник соціально-економічних досліджень*, 2022. № 1–2 (80–81). С. 122–133. DOI: [https://doi.org/10.33987/vsed.1-2\(80-81\).2022.122-133](https://doi.org/10.33987/vsed.1-2(80-81).2022.122-133) (дата звернення: 13.07.2026).
2. Totska O. Ukraine-EU: analytical assessment of international trade in services. *Економіка і регіон*, 2023. № 4 (91). С. 108–117. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2023.4\(91\).3200](https://doi.org/10.26906/EiR.2023.4(91).3200) (дата звернення: 13.07.2026).
3. Шолом А., Коваленко Р. Структура та динаміка зовнішньої торгівлі послугами України. *Економіка та суспільство*, 2024. № 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-150> (дата звернення: 13.07.2026).
4. Власенко І.Г., Сіренко С.О. Зовнішня торгівля послугами України та ЄС: проблеми та перспективи. *Інноваційна економіка*, 2025. Вип. 1. С. 51–57. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2025.1.6> (дата звернення: 13.07.2026).
5. Бондар Н. Конкурентоспроможність сфери послуг України на світових ринках. *Економіка та суспільство*, 2023. № 50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-59> (дата звернення: 13.07.2026).
6. Wyszowska-Kuna J. The competitiveness of Ukrainian service exports in the context of Ukraine's integration with the European Union and the war in Ukraine. *Torun International Studies*, 2024. № 1 (20). pp. 69–89. DOI: <https://doi.org/10.12775/TIS.2024.011> (дата звернення: 13.07.2026).
7. Torrejón-Flores F., García-Solanes J. & Castrillo-Carreira P. Revealed comparative advantage in services trade and current account imbalances in emerging and advanced economies. *Economic Change and Restructuring*, 2026. Vol. 59, article 18. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10644-025-09957-1> (дата звернення: 13.07.2026).
8. Шолом А., Шинкаренко О. Цифрова конкурентоспроможність економічно розвинених країн світу: сучасні особливості та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*, 2025. № 72. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-107> (дата звернення: 13.07.2026).
9. Blank S., Egger P., Merlo V., Wamser G. A structural quantitative analysis of services trade de-liberalization. *Journal of International Economics*, 2022. Volume 137. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jinteco.2022.103605> (дата звернення: 13.07.2026).
10. Sinha Roy A., Aditya A., Chattopadhyay S. Determinants of service trade: How information and communication technology-based services are different? *The Journal of International Trade & Economic Development*, 2024. Volume 33(1). pp. 2–28. DOI: <https://doi.org/10.1080/09638199.2022.2160786> (дата звернення: 13.07.2026).
11. Платіжний баланс України. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/files/ES/BOP_u.pdf (дата звернення: 13.07.2026).

12. World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/> (дата звернення: 13.07.2026).
13. Девальвація української гривні. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/devaluation/> (дата звернення: 13.07.2026).
14. Unemployment rate. *World Economic Outlook Database*. URL: <https://www.imf.org/external/datamapper/LUR@WEO/UKR?zoom=UKR&highlight=UKR> (дата звернення: 13.07.2026).

REFERENCES

1. Totska O. (2022). Finansovi perspektyvy zovnishnoi torhivli posluhamy Ukrainy z krayinamy Skhidnoi Yevropy [Financial prospects of foreign trade in Ukrainian services with Eastern European countries]. *Vіsnyk socialno-ekonomich-nih doslidzhen*, No. 1–2 (80–81), pp. 122–133. DOI: [https://doi.org/10.33987/vsed.1-2\(80-81\).2022.122-133](https://doi.org/10.33987/vsed.1-2(80-81).2022.122-133) (accessed July 13, 2026) [in Ukrainian].
2. Totska O. (2023). Ukraine-EU: analytical assessment of international trade in services. *Ekonomika i rehion*, no. 4 (91), pp. 108–117. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2023.4\(91\).3200](https://doi.org/10.26906/EiR.2023.4(91).3200) (accessed July 13, 2026).
3. Sholom A. & Kovalenko R. (2024). Struktura ta dynamika zovnishn'oyi torhivli posluhamy Ukrayiny [Structure and dynamics of foreign trade in services of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-150> (accessed July 13, 2026). [in Ukrainian].
4. Vlasenko I., Sirenko S. (2025). Zovnishnya torhivlya posluhamy Ukrayiny ta YES: problemy ta perspektyvy [Foreign trade in services of Ukraine and the EU: problems and prospects]. *Innovatsiyna ekonomika*, no. 1. pp. 51–57. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2025.1.6> (accessed July 13, 2026). [in Ukrainian].
5. Bondar N. (2023). Konkurentospromozhnist sfery posluh Ukrayiny na svitovykh rynkakh [Competitiveness of the Ukraine's service sector on global markets]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-59> (accessed July 13, 2026). [in Ukrainian].
6. Wyszowska-Kuna, J. (2024). The competitiveness of Ukrainian service exports in the context of Ukraine's integration with the European Union and the war in Ukraine. *Torun International Studies*, no. 1 (20), pp. 69–89. DOI: <https://doi.org/10.12775/TIS.2024.011> (accessed July 13, 2026).
7. Torrejón-Flores, F., García-Solanes, J. & Castrillo-Carreira, P. (2026). Revealed comparative advantage in services trade and current account imbalances in emerging and advanced economies. *Economic Change and Restructuring*, Vol. 59, article 18. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10644-025-09957-1> (accessed July 13, 2026).
8. Sholom, A., & Shynkarenko, O. (2025). Tsyfrova konkurentospromozhnist ekonomichno rozvynenykh krayin svitu: suchasni osoblyvosti ta perspektyvy rozvytku [Digital competitiveness of economically developed countries: current specifics and development prospects]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 72. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-107> (accessed July 13, 2026) [in Ukrainian].
9. Blank S., Egger P., Merlo V., Wamser G. (2022). A structural quantitative analysis of services trade de-liberalization. *Journal of International Economics*, Volume 137. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jinteco.2022.103605> (accessed July 13, 2026).
10. Sinha Roy A., Aditya A., Chattopadhyay S. (2024). Determinants of service trade: How information and communication technology-based services are different? *The Journal of International Trade & Economic Development*, Volume 33(1), pp. 2–28. DOI: <https://doi.org/10.1080/09638199.2022.2160786> (accessed July 13, 2026).
11. Platizhnyy balans Ukrayiny [Balance of Payments of Ukraine]. Available at: https://bank.gov.ua/files/ES/BOP_y.pdf (accessed July 13, 2026). [in Ukrainian].
12. World Bank Open Data. Available at: <https://data.worldbank.org/> (accessed July 13, 2026).
13. Devalvatsiya ukraïnskoyi hryvni [Devaluation of the Ukrainian hryvnia.]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/devaluation/> (accessed July 13, 2026) [in Ukrainian].
14. Unemployment rate. *World Economic Outlook Database*. Available at: <https://www.imf.org/external/datamapper/LUR@WEO/UKR?zoom=UKR&highlight=UKR> (accessed July 13, 2026).

Olena Levishchenko, Volodymyr Mulenko, Nataliia Redko, National Transport University. The impact of macroeconomic factors on the competitiveness of Ukraine's international services market.

Annotation. The purpose of the article is to analyze the impact of macroeconomic factors on the competitiveness management of Ukraine's international services market and to identify promising directions for its development.

Methodology of research. The study combines comparative analysis, structural analysis, graphical methods, and correlation analysis to evaluate the relationship between macroeconomic indicators and the dynamics of services exports. **Findings.** The analysis of statistical data reveals a declining share of services in Ukraine's international trade, volatile export and import dynamics caused by the COVID-19 pandemic and the full-scale war, and a substantial structural shift in service exports toward knowledge-intensive activities. In particular, telecommunications, computer and information services, as well as other business services, have significantly increased their contribution to total service exports. To assess the influence of macroeconomic factors, a correlation analysis was conducted using service exports as an empirical proxy for the competitiveness of Ukraine's international services market. The findings indicate a strong positive relationship between services exports and GDP growth, as well as the level of digitalization. At the same time, inflation and national currency depreciation demonstrate a moderate negative relationship with export performance. The relationships between services exports, labour market conditions, and government effectiveness are statistically weak but remain important in shaping the long-term institutional environ-

ment for international trade in services. The study concludes that military risks, macroeconomic instability, and institutional constraints remain the main threats to the competitiveness of Ukraine's international services market, whereas the country's major competitive advantages lie in its highly skilled human capital and the strong performance of the ICT services sector. The study further suggests that the future development of the international services market will largely depend on the country's ability to maintain macroeconomic stability, sustain economic growth, and foster the expansion of knowledge-intensive industries. In this context, the ICT sector remains a key driver of international competitiveness. Accordingly, strengthening the export of digital services and supporting the development of software engineering, artificial intelligence, cloud computing, cybersecurity, big data analytics, and other high-tech services should become strategic priorities. Maintaining macroeconomic stability is equally essential, as it enhances the confidence of foreign partners and creates favorable conditions for long-term international service contracts. **Practical value.** The practical significance lies in the possibility of applying its findings by government authorities in the development of state policies aimed at strengthening macroeconomic stability, supporting exports of high value-added services, improving the institutional environment, and promoting the sustainable development and international competitiveness of Ukraine's services sector.

Keywords: international services market, international trade in services, macroeconomic environment, competitiveness management, digitalization, services exports, structural transformation, ICT services.

Дата надходження статті: 15.07.2026

Дата прийняття статті до публікації: 07.08.2026

Дата публікації статті: 10.09.2026